

nica je tudi gnojnica. Ona je posebno dobra za deteljo, repo, zelje, tobak. Gnojnica se od gnoja nikdar ne sme čisto pobrati, sicer se gnoj preveč posuši, in svojo vrednost zgubi;

kri. Pomešana z vodó rastlinam dober živež daje; voda, v kateri se lan ali konoplje godí, je tudi dobra za gnojenje, ker ima mnogo solí in gnjilca v sebi;

lug. On ima mnogo pepelnastih solí. Poleti naj se samo med dežjem ž njim gnoji; drugači je premočan.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Borba o avstrijski ustavi.

Nikakor ni lahko v kratkem opisati sedanje avstrijske razmere, še manj je pa prijetno to delo. Avstrijski konstitucionalizem, na paragrafe zidan, je bizantinskega značaja. Razne borbe segajo manj v jedro stvari, kakor v oblike njene. Ne rečemo, da bi konstitucionalizem avstrijskim narodom koval verige, kajti za to mu manjka moči; marveč trudi se le s krpanjem pavlihove jopice, ki so mu jo sešile zvijače, demoralizacija in umetno stvarjena večina, in bi rad, da bi cesarstvu bila železna srajca. On dela na to, da bi en narod še dalje gospodoval nad vsemi drugimi, da bi liberalno centralistična stranka krmilo vodila v državi in to v podobi nekakega konstitucionalizma na videz. V ta namen birokracija dela v zvezi z najkrajnjim absolutističnim liberalizmom, kteremu naj se s poti spravijo vse ovire. Tako se najliberalnša ustava brani s samo silo. Oni, ki se poganjajo za nespremenljivost ustave, strižejo jo in prirezujejo po svoji všeči, spreminjajo jo in vedno obšivajo z novimi krpami zato, da bi narodom ubranili svobodno gibanje in se ne bi zadostilo njihovim potrebam in željam. Ker pa národi, ki so si ohranili národni, katoliški in monarhiški čut, v svojem delovanju niso edini, prav zato je centralizem in liberalcem mogoče, zmagovati nad uporom onih elementov, ki bi zedinjeni bili konservativna velemoč.

Odkar se v Avstriji borimo o ustavi, pokazali ste se le dve načeli. Prvo velevala, vrniti se k zgodovinskim in národnim izročilom. To federalno načelo išče državne moči v različenosti, v tem, kar so stvarila stoletja in kar more strpeti stoletja, ter želi prestol habsburške rodovine utrditi z zadovoljnostjo avstrijskih národov. Ta pot je naravna in zgodovinska resnica; ona je tudi praktična ozir državnega mehanizma, kajti ona se opira na kraljestva in dežele, ktere vežejo iste koristi in iste nevarnosti, ter je pripravna ohlapiti železni obroč, s kterim Avstrijo obdajete dve skupini velikih plemen.

Sloga národov, pripoznavanje raznih narodnosti, njihovo pobratimstvo, avtonomna in federativna organizacija nikdar ne more služiti revoluciji, ktera vničuje vse zgodovinske pravice in podira ono, kar se vjema z naravnim redom. Revolucija vselej v zvezi dela s centralizacijo; kajti revolucija potrebuje enega ognjišča, enega glavnega mesta, ktero hoče gospodovati nad vsemi pokrajinami in zbrisati vsa národna, verska in družbinska znamenja; ona potrebuje kotla, v kterem naj bi ogenj strasti, prekucij, demoralizacije in sebičnosti, vero, vsa izročila in narodnosti stopil in iz njih zvaril ali skuhal materijalizem. Tako središče si je revolucija naredila v Parizu, ki Franciji pije življenje, in pa na Dunaji, ki žilo življenja podvezuje različnim avstrijskim narodom. Ne pretiravši sme se toraj tudi reči, da boj med federalizmom in

centralizmom v Avstriji nič drugega ni, nego boj konservativnega načela z revolucijo. Revolucija, ki se vselej brati s centralizacijo, dobro je to previdela ter si je vrh tega še v birokraciji iskala in našla apostolov socijalizma. Pozno so to zapazili avstrijski konservatisti. Krona se je v zadnjih časih po mnogih nesrečnih skušnjah določno nagnila na stran národov, toda, žalibog, še le potem, ko je zgubila polovico svoje moči, da, naravnost recimo, svoje neodvisnosti.

Tudi aristokracija je na Českem in Marskem stopila v federalistični in národni tabor. Najbolj pa je te razmere razumel slovanski narod, ki je med vsemi narodi najbolj konservativen, ter je ondi, ker je dosti omikan, dunajskim naklepom postavil nepremagljiv upor.

„Przegład Lwowski“

Potopisni listi

slovenskega učitelja svojemu pobratimu.

(Dalje.)

IX. pismo.

O zagrebškem muzeji Ti imam, dragi pobratim, danes po obljubi kaj malega povedati. Osnažili in prebarvali so bili v njem menda malo poprej dotične omare, in je bilo toraj vse še bolj novo in tudi še ne dovolj vredjeno. V peterih sobah je razpostavljeno na ogled mnogo raznovrstnih reči, in sicer v 1. sobi starinstvo, med kterim me je posebno zanimivala odvita mumija iz Misira v Egiptu. V 2. sobi je mnogo slik, orožja, oklepov itd.; v 3. se vidijo zopet slike, okamine, starinsko orodje itd.; v 4. se stavlja na ogled zlasti veliko starodavnega denarja; v 5. pa narodne oprave in več enacega. Bolj na drobno je ta muzej popisal že naš rojak g. Dr. Ž. leta 1864. v „Novicah“, kjer na 359. strani lahko kaj več o tem bereš.

Popoldne sem šel še enkrat pregledat razstavo učnih pripomočkov; pri tej priliki sem zapazil med drugim dragoceno knjigo z fotografiranimi obrazi hrvaške zemlje, in na svoje veselje videl v tej zbirki tudi oddelek daleč slovečih „plitviških jezer“, v ogulinski graničarski polkovini, kterih sliko nam je bil obljubil darovati zamrlí „Slavjanski jug“. Škoda, da ni bilo časa, pregledovati zanimive te knjige bolj na tančno. Pa tudi še drugo znamenitost sem bil zapazil o tej priliki, namreč potopis (v rokopisu) z ročnimi slikami našega vrlega rojaka Jak. Šašel-a, ki je bil v svojih mladostnih letih pod rajnim dr. Knobleher-jem ud centralno-afrikanske misije, ter prišel bil noter do Hartuma. Neugodne podnebne okoliščine prignale so bile tudi tega rojaka nazaj v domovino, in biva zdaj kot dobroznani puškar, graveur in slikar v Karlovcu. Omenjeni potopis obsega njegove pototne spominke v Afriki.

Ko sem bil tedaj razstavo še enkrat pregledal, sem se poslovil od lepega realkega poslopja, brž ko ne, za vselej, ter napotil se proti prvostolnici. V bližavi stolne cerkve se je že nahajalo mnogo učiteljstva in odlične gospode obojega spóla, in ko ura odbije štiri, hiti vse v znotranje prostore. Zdajci zadonijo ogromne orglje v polnosti vseh spremenov; njihov orjaški glas odmeval je po obširnih prostorih tako, da se je vkljub svoje velikosti skoraj stresala cerkev v svojih podslombah. Zatem so se preskušali posamesni spremeni, pa tudi združenih njih več skupaj; iz vsega se je moglo spoznati, da roke skušenega veštaka (domačega stolnega organista) izmikujejo ogromnim orgljam harmonične glasove. Med tem, bi djal, cerkvenim koncertom šel sem pregledat poleg zakristije stoječo zakladnico, ktera je bila danes odprta, in je njene dragocenosti razkazoval